

М. Л. Корбут,
магістрант ННІ педагогіки
(Магістратура 8.18010020 "Управління
навчальним закладом "Житомирського державного
університету імені Івана Франка, м. Житомир)
e-mail: mariakorbut1993@mail.ru

Сучасні тенденції управління навчальним закладом

Стаття присвячена огляду сучасного стану освіти в Україні, сучасних тенденцій управління загальноосвітніми навчальними закладами. Здійснено теоретичний аналіз тенденцій управління. У сучасній Україні система освіти безперервно розвивається, і для неї характерне постійне відновлення й саморозвиток, впровадження інноваційних підходів, нових умов.

Актуальність теми дослідження обумовлена тим, що динамічні зміни, що відбуваються сьогодні у суспільному житті нашої країни, суттєво впливають на стан освіти та діяльність навчальних закладів, функціонування та розвиток яких залежить від сукупності факторів впливу.

Освіта переходить на нову структуру та зміст, що потребує створення принципово нових моделей управління, які дозволяють опрацьовувати цілісну концепцію освітньої практики з урахуванням особливостей і можливостей конкретного навчального закладу. Реформування передбачає інноваційні підходи до удосконалення функцій та методів керівництва, впровадження нової етики стосунків, заснованих на партнерстві.

Сучасні тенденції розвитку системи освіти спрямовані на створення цілісної педагогічної системи, компоненти якої взаємозалежні й спрямовані на високий рівень навчання, розвиток та виховання молоді. Це потребує від загальноосвітнього навчального закладу використання прогресивних інноваційних технологій, які забезпечать кожній дитині можливість виявити себе як особистість, а кожному вчителю – знайти ефективні методи роботи. Тому й адміністрації загальноосвітнього навчального закладу потрібні нові підходи до здійснення управлінської діяльності та прийняття виважених рішень.

Досліджувана нами тема знайшла відображення у працях Г. Єльнікової, В. Маслова, Л. Калініної, Л. Карамушки, О. Касьянової, в яких розглядаються тенденції управління навчальними закладами.

Метою нашої статті є аналіз сучасних тенденцій управління загальноосвітніх навчальних закладів, оскільки нові умови, у яких функціонують навчальні заклади, вимагають сучасних підходів до організації їх діяльності, більш ефективного й гнучкого управління.

Філософський словник слово «тенденція» (лат. tendo — тягну, прагну, прямую) визначає як напрям розвитку, визначений переважанням одних моментів над іншими [1]. Тенденції розвитку освіти в Україні вимагають змін стратегії й тактики управління розвитком навчального закладу, тобто створення системи аналізування, оцінювання, контролю та прогнозування

педагогічних систем відповідно до об'єктивних процесів у економічному та соціально-культурному житті країни, контексті формування освітньої політики.

Сучасній освіті в Україні притаманні основні тенденції, які можна визначити лише під час аналізу процесів, які відбуваються в державі як складній соціально-економічній системі, а також у єдності з розвитком міжнародної освітньої сфери. Тенденції розвитку системи освіти згідно з однією із суттєвих ознак системних утворень впливають на всі підсистеми, в тому числі й на управління, що, в свою чергу, позначається на його закономірностях. [5, с. 15].

На сучасному етапі державотворення до основних тенденцій розвитку освіти Г. В. Єльнікова відносить:

- пріоритетність загальнолюдських цінностей і гуманістичного спрямування й водночас неприпустимість національного нігілізму;
- активізація суспільних і державних зусиль для виведення освіти на рівень міжнародних стандартів і досягнень у цій сфері;
- розвиток освіти на підставі новітніх психолого-педагогічних технологій;
- відхід від принципів авторитарної, заідеологізованої педагогіки, нівелювання природних індивідуальних особливостей усіх, хто навчається;
- радикальна перебудова управління сферою освіти через її демократизацію, децентралізацію, створення регіональних систем управління навчально-виховними закладами [2, с. 9-11].

Оглядосновних тенденцій розвитку системи освіти на сучасному етапі державотворення, зокрема за О. М. Касьяновою, дав можливість виокремити такі тенденції розвитку загальної середньої освіти, що діють на рівні управління нею:

- гуманістичне спрямування, що передбачає утвердження людини як найвищої соціальної цінності, розвиток здібностей вихованців, учнів і задоволення їхніх освітніх потреб, забезпечення пріоритету загальнолюдських цінностей;
- демократизація, спрямована на розширення впливу громадської думки для прийняття управлінських рішень, динамічне реагування на потреби суспільства, перерозподіл управління між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування;
- взаємодія державних і громадських інститутів, творчих спілок та асоціацій, їхнє спрямування на розвиток освіти із урахуванням регіональної специфіки та наявного потенціалу;
- зорієнтованість освітньої політики на створення системи освіти, здатної забезпечити високу якість освіти з максимально можливою доступністю;
- партнерство, що передбачає створення партнерських відносин між усіма суб'єктами освітнього процесу, що забезпечуватиме підвищення інвестиційної привабливості освіти, розвиток меценатства, інноваційних форм і видів освітньої діяльності;

- інтеграція освіти і науки, сприяння інноваційній діяльності в навчальних закладах різного рівня акредитації та форм власності;
- підвищення якості контрольно-аналітичної діяльності в контексті незалежного оцінювання, що зумовлює удосконалення системи регіональних моніторингових досліджень [5, с. 16].

З переходом України до ринкової економіки виникла нагальна потреба в модернізації системи підготовки керівників навчальних закладів, у створенні команди професіоналів-управлінців у галузі освіти. Це також зумовлено появою нових різноманітних типів загальноосвітніх навчальних закладів. Професіоналізація керівників вимагає особливої уваги за нових умов управління освітнім процесом у сучасній школі, де вони відіграють найважливішу роль у впровадженні інновацій. З огляду на сучасні тенденції розвитку освіти особливого значення набувають професійні громадські організації, прикладом чого є створення та діяльність АКШУ (Асоціації керівників шкіл України), членами якої спільно з вітчизняними і зарубіжними науковцями розроблено Базовий стандарт професійної діяльності директора школи, у якому до основних функцій керівника відносять професійну готовність та культуру (її складовими є: готовність до впровадження інновацій, здійснення управління навчальним закладом на засадах гуманізму, відкритості, толерантності) [3, с.20 – 22].

Л. І. Даниленко зазначає, що здійснення ефективного керівництва навчальним закладом в сучасних умовах неможливе без врахування сучасних тенденцій, законів та закономірностей управління інноваційними процесами. До сучасних тенденцій управління інноваціями у загальноосвітньому навчальному закладі він відносить :

- активізацію суспільних і державних зусиль для виведення загальноосвітніх навчальних закладів на рівень міжнародних стандартів і досягнень;
- перехід до принципів інноваційної педагогіки;
- прагнення керівників опанувати технології професійного менеджменту і реалізувати їх в управлінській діяльності;
- орієнтація на самофінансування, підприємницьку діяльність, залучення інвестицій;
- прагнення керівників та педагогів підвищити конкурентоспроможність навчального закладу [4].

Сучасні тенденції надають імпульсу подальшій розбудові системи загальної середньої освіти. Розглянемо тенденції розвитку управління навчальним закладом за сучасних умов з огляду на загальну характеристику управління соціальними (соціально-педагогічними) системами. Для цього визначимось, що загальноосвітній навчальний заклад є відкритою соціально-педагогічною системою, в якій утверджено освітні інновації, самостійні рішення членів педагогічних колективів та їхніх керівників. Основними компонентами цієї системи є учасники навчально-виховного процесу (керівники, педагогічні працівники, психологи, бібліотекарі, інші спеціалісти,

батьки або особи, які їх замінюють, учні), які мають взаємозв'язки та взаємозалежність [5, с.17].

Кожне управління підпорядковується: двом підсистемам — керувальній та керованій в межах єдиної самокерованої системи; цілеспрямованості процесів впливу; наявності програми як сигнально - інформаційного носія, за допомогою якої одна система впливає на іншу; наявності зворотних зв'язків [6].

Розглянувши тенденції управління різних науковців, хочемо запропонувати тенденції, що на нашу думку характеризують функціонування загальноосвітніх закладів в сучасних умовах:

- удосконалення комп'ютерних технологій у процесі навчання;
- втілення в навчальний процес іноземних педагогічних технологій;
- створити двосторонні контакти між групами учнів, навчальними закладами різних країн;
- створення управліннями навчальних закладів комплексів: дошкільних, середньо-освітніх і вищих навчальних закладів, відповідною до загальної мети побудови організації і методики процесу навчання;
- впровадження дистанційної системи освіти.

Отже, тенденції, що притаманні сучасній освіті в Україні, можна визначити тільки аналізуючи процеси, що відбуваються в державі як складній соціально-економічній системі, а також у єдності з розвитком міжнародної освітньої сфери. Розглядаючи визначальні фактори розвитку управління загальною середньою освітою можна систематизувати їх таким чином: економічні, соціальні, політичні, ринкові, технологічні, міжнародні.

Управління загальноосвітніми навчальними закладами базується на положеннях теорії управління. Головними складовими її є певні тенденції, відповідні їм закономірності й пов'язані з ними принципи управління навчальними закладами. Тенденції розвитку управління навчальними закладами визначаються розвитком і функціонуванням державного управління, соціальними та економічними процесами в суспільстві. Але головним фактором, що впливає на управлінські процеси в навчальних закладах, є система освіти України, яка віддзеркалює всі явища, що відбуваються у державі та за її межами.

Список використаних джерел та літератури:

1. Філософський словник / за ред. В.І. Шинкарука. — 2-ге вид., доп. — К. : Голов. ред. УРЕ, 1986. — 800 с.
2. Єльнікова, Г. В. Розвиток цільових функцій управління на різних рівнях організації середньої освіти / Галина Василівна Єльнікова // Імідж сучасного педагога. — 2000. — №3. — С. 9-11.
3. Освітній менеджмент : навч. посіб. / за ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. — К.: Шкільний світ, 2003. — 400 с.

4. Оцінювання та вибір педагогічних інновацій: теоретико-прикладний аспект : науково-метод. посіб. / за ред. Даниленко Л. – К.: Логос, 2001.

5. Касьянова О. М. Контрольно-аналітична діяльність керівника навчального закладу / О. М. Касьянова. — Х. : Вид. група «Основа», 2014. — 192 с.

6. Березина Т. Что вместо внутришкольного контроля? [К вопросу об управлении учебно-воспитательным процессом] / Т. Березина, В. Парамзин, М. Ткач // Народное образование. – 1993. – №1 – С. 36-38.

М. Корбут

Современные тенденции управления учебными заведениями.

Статья посвящена обзору современного состояния образования в Украине, современных тенденций управления общеобразовательными учебными заведениями. Осуществлен теоретический анализ тенденций управления. В современной Украине система образования непрерывно развивается , и для нее характерно постоянное обновление и саморазвитие , внедрение инновационных подходов , новых условий .

М. Korbut

Modern trends in university management.

The article provides an overview of the current state of education in Ukraine, current trends in the management of secondary schools. Carried out a theoretical analysis of trends in management . In modern Ukraine education system is continually evolving , and it is characterized by constant renewal and self-development , innovative approaches, new conditions.